

INTEGRĀCIJA DARBA VIETĀ

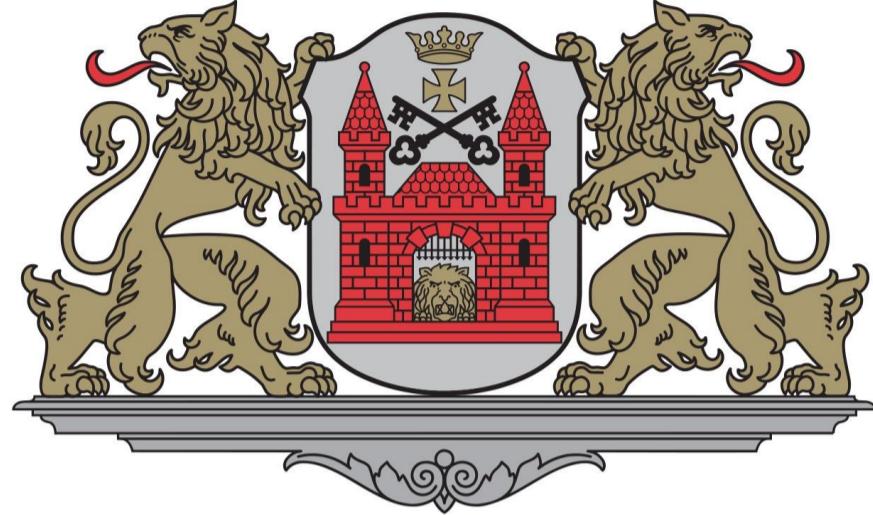
ROKASGRĀMATA

PROVIDUS
DOMNICA

INTEGRĀCIJA DARBA VIETĀ: ROKASGRĀMATA

RĪGAS DOME

RĪGAS DOMES
IZGLĪTĪBAS, KULTŪRAS
UN SPORTA DEPARTAMENTS

Šī rokasgrāmata ir tapusi ar Rīgas Domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta atbalstu projektā «Integrācija darba vietā».

Rokasgrāmatas autori ir domnīcas PROVIDUS pētnieki Agnese Lāce un Rasmuss Filips Geks.

Par rokasgrāmatas saturu ir atbildīga domnīca PROVIDUS.

Rokasgrāmata publicēta 2018. gada oktobrī.

SATURS

IEVADS: INTEGRĀCIJA DARBA VIETĀ

METODOLOGIJA: PĒTĪJUMA APRAKSTS

VALSTS POLITIKAS VEIDOTĀJIEM: KĀ UZLABOT JAUNIEBRAUCĒJU UZŅEMŠANAS SISTĒMU?

PAŠVALDĪBAI: KĀ PAŠVALDĪBA VAR ATBALSTĪT JAUNIEBRAUCĒJU INTEGRĀCIJU?

DARBA DEVĒJIEM: KĀ ORGANIZĒT JAUNIEBRAUCĒJU IEKLĀUŠANOS DARBA VIETĀ?

JAUNIEBRAUCĒJIEM: KUR PIEEJAMS ATBALSTS INTEGRĀCIJAS PROCESĀ?

INTEGRĀCIJA DARBA VIETĀ: NOZĪMĪGA INTEGRĀCIJAS PROCESA SASTĀVDAĻA

Latvijai aizvien intensīvāk iekļaujoties starptautiskajā vidē un Latvijas tautsaimniecībai attīstoties, Latviju par savu dzīvesvietu izvēlas cilvēki gan no citām Eiropas Savienības valstīm, gan valstīm ārpus tās.

Izjūtot darbaspēka trūkumu, uzņēmumi aizvien biežāk mēdz darbiniekus meklēt citās valstīs. Aizvien vairāk Latvijas iedzīvotāji ārzemēs iegūst izglītību un darba pieredzi, pēc laika izlemjot Latvijā atgriezties, kā rezultātā uz Latviju kopā ar remigrantiem pārceļas arī viņu ģimenes.

Tāpat Rīgā pēdējo 10 gadu laikā ievērojami pieaudzis ārvalstu studentu skaits.

Šo tendenču rezultātā Rīga jau šobrīd dzīvo aptuveni 50 000 citu valstu pilsoņu, un sagaidāms, ka turpmāk viņu skaits turpinās pieaugt.

Darbiniekus no citām valstīm Latvijā šobrīd piesaista daudzveidīgi uzņēmumi dažādās profesijās - uz Latviju strādāt ierodas darbinieki gan lai strādātu mazāk kvalificētās pozīcijās, gan arī lai darbotos vadības līmena amatos. Arvien pieaug pieprasījums pēc darbaspēka, kuri pārzina konkrētas valodas, kas īpaši nepieciešami dalīto pakalpojumu centros, kas nodrošina attālinātus pakalpojumus uzņēmumiem citās valstīs. Tāpat ir liels pieprasījums pēc dažādu jomu speciālistiem ļoti specifiskiem ražošanas procesiem. Vienlaikus uzņēmumos stipri atšķiras citu valstu pilsonu skaits, un tas var būt gan no dažiem līdz pat vairākiem desmitiem un pat simtiem.

Jauniebraucēju iekļaušanās uzņemošajā sabiedrībā norit dažādos veidos, un darba vieta ir viens no primārajiem iekļaušanās forumiem. Patiesi, nereti tieši darba devēji ir galvenais jauniebraucēju atbalsta punkts - darba devēji palīdz ne tikai atrisināt administratīvās imigrācijai un darba uzsākšanai nepieciešamās formalitātes, bet arī sniedz atbalstu praktiskos jautājumos sadzīves uzsākšanai jaunajā dzīves vietā.

Turklāt, pieaugot darbinieku skaitam no dažādām valstīm, daudziem darba devējiem ir būtiski veicināt starpkultūru dialogu gan darba vietā, gan pašvaldībā kopumā. Lai no veiksmīgi paveiku, līdztekus darba devēju nodrošinātajam atbalstam nepieciešams arī mērķēts, jauniebraucēju vajadzībām atbilstošs integrācijas pasākumu kopums, ko veido un īsteno gan valsts, gan pašvaldība.

Šī rokasgrāmata ir veidota, lai palīdzētu attīstīt visaptverošu atbalsta sistēmu. Tajā apkopoti galvenie izaicinājumi, ar ko saskaras darba devēji, pienemot darbā citu valstu pilsonus, un ar ko saskaras jauniebraucēji, pārceļoties uz dzīvi Rīgā, kā arī sniegti ieteikumi, kā politikas veidotāji un Rīgas pašvaldība var palīdzēt šos izaicinājumus risināt. Vienlaikus materiāls ir paredzēts gan darba devējiem, gan pašiem jauniebraucējiem - tajā ir apkopota informācija par jau šobrīd pieejamajiem integrācijas atbalsta pasākumiem, ko nodrošina valsts vai pašvaldību iestādes un nevalstiskās organizācijas, un par labās prakses piemēriem par integrācijas atbalsta pasākumiem darba vietās, ko ieviesuši darba devēji. Visbeidzot, rokasgrāmata satur ieteikumus par to, kā veicināt veiksmīgu citu valstu pilsonu iekļaušanos uzņēmuma vidē.

PĒTĪJUMA METODOLOGIJA

Domnīcas PROVIDUS pētnieki apzināja esošo situāciju sarunās ar darba devējiem un jauniebraucējiem Latvijā. Pirmkārt, tika veiktas intervijas ar to uzņēmumu pārstāvjiem, kuri šobrīd vai nu jau nodarbina ārvalstu darbaspēku vai arī plāno to darīt nākotnē. Intervijas tika veiktas ar plašu uzņēmēju spektru, un ietvēra gan uzņēmumus, kas piesaista augsti kvalificētu darbaspēku ar ļoti specifiskām prasībām, gan arī uzņēmējus, kuri nodarbina darbaspēku ar daudz zemākām kvalifikācijas prasībām. Tāpat atšķirās arī pieredze nodarbināto skaitā - no dažiem jauniebraucējiem līdz par vairākiem simtiem vairāku gadu garumā. Intervijās tika apkopota vispusīga darba devēju pieredze, tai skaitā uzturēšanās atļauju iegūšanas procesā, atbalstot jauniebraucējus pārcelšanās procesā, gan arī veidojot iekļaujošu darba vidi un integrācijas atbalsta pasākumus darba vietā. Kopumā padziļinātas intervijas tika veiktas ar 11 uzņēmējiem.

Otrkārt, tika rīkotas fokusa grupas ar citu valstu pilsoņiem, kuri šobrīd dzīvo Latvijā. Fokusa grupās piedalījās gan cilvēki, kas Latvijā ieradušies un sākuši strādā nesen, gan arī citu valstu pilsoņi, kas Latvijā dzīvo jau ilgstoši. Tāpat fokusa grupās piedalījās bijušie un esošie ārvalstu studenti, jauniebraucēji un viņu ģimenes locekļi, remigrantu ģimenes locekļi, kā arī darba ķēdēji. Tika nodalītas divas grupas - jauniebraucējiem no ES dalībvalstīm, kā arī tiem, kas ieradušies no valstīm ārpus ES. Fokusa grupās tika apkopota pašu jauniebraucēju pieredze pārceļoties un iekļaujoties Latvijā, tai skaitā uzturēšanās atļaujas iegūšanas procesa laikā, mācību iestādēs un darba vietās, kā arī izmantojot pieejamos atbalsta pasākumus un sociālos pakalpojumus. Īpaši tika vērtēts darba devēju sniegtais atbalsts visās integrācijas procesa dimensijās.

Visbeidzot, tika apkopota informācija par jau pieejamajiem integrācijas atbalsta pasākumiem, balstoties uz padziļinātajās intervijās un fokusa grupās identificētajiem izaicinājumiem. Apvienojot darba devēju labo praksi, pieejamos informācijas resursus par īstenotajiem integrācijas atbalsta pasākumiem, citu valstu pieredzi, kā arī pētījumus un rekomendācijas par citu valstu pilsonu situāciju Latvijā, tika izstrādāti ieteikumi integrācijas veicināšanai darba vietā.

VALSTS POLITIKAS VEIDOTĀJIEM

KĀ PILNVEIDOT JAUNIEBRAUCĒJU UZŅEMŠANAS UN INTEGRĀCIJAS PROCESUS?

Lai palīdzētu darba devējiem veiksmīgāk uzlabot jauniebraucēju uzņemšanas procesu, tika identificēti vairāki konkrēti rīcības virzieni, kā uzlabot esošo citu valstu pilsonu uzņemšanas sistēmu un integrācijas atbalsta pasākumu kopumu. Tie tika apkopoti, konsultējoties ar darba devējiem, darba devēju interešu pārstāvniecības organizācijām, kā arī darbiniekiem no citām valstīm.

UZTURĒŠANĀS ATĻAUJAS

IETEIKUMI

1.

'Konsultē vispirms' pieeja. Darba devējiem un jauniebraucējiem jātiekt dotai iespējai papildināt un precizēt iesniegtos dokumentiem, pirms tiek saņemta noraidoša atbilde. Tāpat nepieciešams nodrošināt, ka iespējams ērti un ātri saņemt konsultācijas arī elektroniski.

2.

Vēstniecību konsulāro resursu stiprināšana valstīs, no kurām sagaidāms lielāks jauniebraucēju skaits. Vairāki jauniebraucēji ir norādījuši, ka bieži vien vēstniecības nav informētas par nestandarda situācijām un nespēj sniegt skaidru atbalstu uzturēšanās atļaujas pieteikuma iesniegšanai. Līdz ar to ir apgrūtināts darbinieka imigrācijas process, tērējot papildu laika un finanšu resursus darba devējam.

3.

Papildināt iespējas dokumentus noformēt un iesniegt elektroniski. Šobrīd darba devējiem lielu slogu rada nepieciešamība uzturēšanās atļaujai nepieciešamos dokumentus iesniegt un papildināt klātienē. Iespēja to darīt elektroniski ievērojami atvieglotu šo uzdevumu.

4.

Vienas pieturas aģentūras princips un PMLP darbinieku specializācija. Bieži darba devēji norāda uz neviennozīmīgām atbildēm un ieteikumiem no dažādiem vienas iestādes darbiniekiem, kā arī nepieciešamību atkārtoti izklāstīt problemātiku, atkārtoti meklējot palīdzību, bet sastopoties ar citu darbinieku. Nepieciešams uzlabot konkrētu darbinieku specializāciju šajā jomā, kā arī nodrošināt iespējas konsultēties atkārtoti ar to pašu darbinieku. Tāpat jāstiprina PMLP kapacitāte nodrošināt konsultācijas un atbalstu arī angļu valodā.

UZTURĒŠANĀS ATĻAUJAS IETEIKUMI

5.

Atteikšanās no pienākuma ievietot vakanci. Sarunas ar darba devējiem apstiprina, ka darbinieki tiek meklēti tikai situācijās, kad vietējais darbaspēka resurss ir izsmelts, nemot vērā sarežģīto imigrācijas procesu. Vakances ievietošana NVA mājaslapā ievērojami kavē ārvalstu darbinieku piesaistes gaitu, kā arī var radīt aizkavēšanos uzņēmuma pamatdarbības veikšanā.

6.

Atvieglota kārtība darba atļaujas saņemšanai studentiem. Latvijas augstskolas pabeigušajiem ārvalstu studentiem būtu jānodrošina ilgāks periods darba meklēšanai pēc studiju beigām – 12 mēneši, kā tas ir citās ES dalībvalstīs, kā arī atvieglota kārtība, kāda ir iespējams saņemt jaunu uzturēšanās atļauju, stājoties darbā Latvijā pēc studiju pabeigšanas. Esošā situācija liek studentiem no jauna iesniegt visus nepieciešamos dokumentus, atgriežoties pilsonības valstī.

7.

Atvieglota kārtība atkārtotas uzturēšanās atļaujas saņemšanai. Darbiniekiem, kuri jau iepriekš saņēmuši uzturēšanās atļauju, jāatvieglo atkārtotas TUA saņemšanas procedūra. Šai procedūrai nebūtu jāprasa darba devējiem atkārtoti iesniegt visus dokumentus, bet papildināt un koriģēt tikai to informāciju, kas ir mainījusies.

8.

Kvalificēt uzņēmumus, kuri pastāvīgi piesaista darbiniekus no citām valstīm. Uzņēmumi, kuri pastāvīgi ir iesaistīti ārvalstu darbaspēka piesaistē, var tikt kvalificēti kā pastāvīgie sadarbības partneri ar atvieglokiem dokumentu iesniegšanas nosacījumiem.

UZTURĒŠANĀS ATĻAUJAS

IETEIKUMI

9.

Vizuālo materiālu izstrāde darba devējiem. Nepieciešams papildināt pieejamo vizuālo materiālu klāstu, kas vienkārši un saprotami skaidro gan uzturēšanās atļaujas iegūšanas procedūru, gan arī dažādu problēmjautājumu un netipisku situāciju risināšanas gaitu.

10.

11.

Sniegt izsmeļošu informāciju par imigrācijas procesu angļu valodā. Sniedzot informāciju citu valstu pilsoniem vai darba devējiem par uzturēšanās atļaujas iegūšanas procesu, ir jānodrošina, ka informācija sniegtajās norādēs ir pieejama arī angļu valodā.

Izveidot juridisku regulējumu attālinātam darbam. Vairāki darba devēji ir norādījuši, ka labprāt nodarbinātu citu valstu pilsoņus vai iemītniekus arī attālināti, bet esošais normatīvais regulējums Latvijā šādu nodarbinātības formu neparedz.

12.

13.

Uz labvēlīgu Latvijas atspoguļojumu balstīts vēstījums. Nepieciešams nodrošināt, ka no darbiniekiem, kas nodarbojas ar uzturēšanās atļauju izsniegšanu, netiek saņemts negatīvs vēstījums par Latvijā valdošo attieksmi pret iebraucējiem vai šeit pieejamajām iespējām. Tā vietā nepieciešams atvērts un pozitīvs vēstījums par darba un dzīves iespējām Latvijā.

SOCIĀLEKONOMISKĀ IEKĻAUŠANĀS

IETEIKUMI

1.

Atbalsts dažādām jauniebraucēju grupām. Šobrīd jauniebraucējiem tiek piedāvāts fragmentēts un ierobežots iekļaušanās atbalsts, kas pārsvarā paredzēts tikai trešo valstu pilsoniem. Lai to uzlabotu, nepieciešams pilnveidot vispārīgo atbalstu, piedāvājot pastāvīgus valodas un integrācijas pakalpojumus gan ES pilsoniem, gan arī citām jauniebraucēju grupām.

2.

Uz kuponu sistēmu balstīta valodu apmācība. Bieži darba devēji un jauniebraucēji norāda, ka šobrīd pieejamie latviešu valodas kursi ir sadrumstaloti un grūti pieejami, kā arī tiem trūkst turpinātības. Kuponu sistēma ļautu jauniebraucējiem pašiem izvēlēties sev piemērotus kursus no dažādiem pakalpojumu sniedzējiem, kā arī turpināt valodas apmācības atbilstoši savam valodas līmenim sev ērtā laikā un tempā.

3.

Centralizēta pieteikšanās nodrošinātajiem atbalsta pakalpojumiem. Esošā situācija bieži apgrūtina pieteikšanos tiem atbalsta pasākumiem, kurus piedāvā esošie projekti, piemēram, valodas apguvei vai integrācijas kursu apmeklēšanai. Katram no tiem pieteikšanās un dalība tiek organizēta atsevišķi, kā rezultātā dalībnieki ne vienmēr uzzina par pašreizējām iespējām un viņiem neizdodas piedalīties sev vēlamajos kursos. Aktīvāk jāizmanto sociālie tīkli un tur esošās ārzemnieku grupas informācijas izplatīšanai, kā arī jāveicina www.integration.lv atpazīstamība.

4.

Vienādot iespējas pieejamajam atbalstam ar vietējiem darba nēmējiem. Darba devēji norāda uz vairākiem valsts atbalsta mehānismiem, ko esošais normatīvais regulējums darbiniekiem no ārvalstīm neļauj saņemt, piemēram, papildu atvaļinājuma dienu par asins ziedošanu.

SOCIĀLEKONOMISKĀ IEKLAUŠANĀS IETEIKUMI

5.

Atbalsts valsts pakalpojumu saņemšanai. Jauniebraucējiem bieži nepieciešams saņemt dažādus valsts nodrošinātos pakalpojumus, piemēram, CSDD, ārkārtas medicīnas pakalpojumus, VID konsultācijas, u.c. pakalpojumus. Pakalpojumu sniedzējiem ir jābūt sagatavotiem darbam arī ar citu valstu pilsoniem – jāpārvalda starpkultūru komunikācijas pamatprincipi un angļu valoda, lai pakalpojumu saņemšana nebūtu apgrūtināta.

Papildu atbalsts par uzņēmumu ieguldījumu darbiniekiem. Var tikt piemērots papildu atbalsts tiem uzņēmējiem, kuri izvēlas ieguldīt darbinieku integrācijas un sociālajam atbalstā. Tas iever, piemēram, nodokļu atvieglojumus par sniegto atbalstu veselības apdrošināšanas iegādei vai bērnudārza nodrošināšanai, kas atvieglo slogu uz valsts vai pašvaldību budžetu.

6.

NODERĪGI RESURSI!

Dažādi resursi politikas veidotājiem par integrāciju darba vietā

UNHCR Rīcības plāns par patvēruma meklētāju integrāciju dažādām iesaistītajām pusēm

Ārvalstu investoru padomes ieteikumi par darbaspēka kvalitātes uzlabošanu Latvijā

Vērtīgs piemērs no Igaunijas: celvedis, lai pārceltos uz dzīvi Igaunijā

PAŠVALDĪBAI

KĀ ATBALSTĪT JAUNIEBRAUCĒJU INTEGRĀCIJU?

Ari pašvaldība spēlē nozīmīgu lomu citu valstu pilsonu integrācijas procesā. Pašvaldība ne tikai nodrošina papildu atbalsta pasākumus integrācijas veicināšanai, bet arī ir atbildīga par vidi pilsētā, kuru jāveido iekļaujošu un jauniebraucējiem ērtu. Tieši pilsētas līmenis nereti ir būtiskākais, izlemjot par labu migrācijai darba dēļ, un citās valstīs pašvaldība ir nozīmīgs spēlētājs integrācijas procesa veicināšanā, tādēļ gan darba devēji, gan jauniebraucēji intuitīvi vēršas pašvaldības iestādēs, meklējot informāciju par pieejamo atbalstu. Taču PROVIDUS pētījumā izkristalizējās, ka šobrīd, neskatoties uz esošajiem centieniem, nedz darba devēji, nedz jauniebraucēji nesaskatīja pašvaldību kā pietiekami atbalstošu. Tādēļ ir jāturpina palielināt pašvaldības loma jauniebraucēju integrācijas procesā, tai skaitā paplašinot tai deleģēto pienākumu apjomu no valsts puses un paplašināt to atbalstu, kas tiek nodrošināts pēc pašas pašvaldības iniciatīvas. Turpmāk minētie ieteikumi ir ar mērķi stiprināt Rīgas pašvaldības darbu integrācijas jomā.

1.

Paplašināt piedāvāto atbalsta pakalpojumu apjomu un redzamību. Jau šobrīd RD atbalsta jauniebraucējus, tai skaitā atbalstot integrācijas un latviešu valodas mācību projektus un imigrantu intereses pārstāvošās nevalstiskās organizācijas. Vienlaikus, pašvaldība var sekot līdzi no valsts puses pieejamajiem atbalsta pasākumiem, lai pārliecinātos, ka tie ir pieejami pietiekamā apjomā atbilstoši situācijai pašvaldībā. Svarīgi būtu, ka tiek paplašināts esošo pakalpojumu piedāvājums, īpaši liekot uzsvaru uz konkrētām iebraucēju grupām – piemēram, nodrošinot valodu kursus arī ES pilsoņiem, vai piedāvājot integrācijas kursus, kas paredzēti tieši studentiem vai iebraucēju ģimenes locekļiem. Tāpat svarīgi nodrošināt, ka RD izstrādātos materiālus var ērti atrast, it īpaši pašvaldības mājaslapu angļiskajās versijās.

Informācija angļu valodā publiskās vietās. Jauniebraucēji bieži saskaras ar problēmām, nesaņemot sev nepieciešamo informāciju svešvalodā, it īpaši angļu valodā. Piemēram, lai gan tiešsaistē ir atrodama informācija par e-talonu izmantošanu, tas neatvieglo pārvietošanos ar sabiedrisko transportu ikdienā, nemot vērā, ka informācija, par kustību angļiski sabiedriskās vietās nav pieejama.

3.

Standarta informācijas lapa angļiski. Šobrīd galvenā informācija par sadzīves apstākļiem Latvijā angļiski ir pieejama tikai dažādās atbalsta grupās tiešsaistes sociālajos tīklos. Pašvaldībai jāpiedāvā informācija ar praktiskiem sadzīves padomiem, jauniebraucējiem uzsākot dzīvi Rīgā, savā mājaslapā angļu valodā, un jāpopularizē šis informācijas avots pieejamajos forumos un citu atbildīgo iestāžu un NVO mājaslapās, piemēram, www.integration.lv vai PMLP mājaslapā.

PAŠVALDĪBAS ATBALSTS IETEIKUMI

4.

Palīdzēt koordinēt saikni starp darba devējiem un citām iesaistītajām pusēm. Pašvaldība var atbalstīt darba devējus, gan sniedzot viņiem informāciju par no valsts puses pieejamo integrācijas atbalstu, gan publicētajiem atbalsta materiāliem. Vienlaikus pašvaldība var palīdzēt koordinēt sadarbību ar dažādiem NVO, kā, piemēram, Rīgas Apkaimju alianse, lai palīdzētu jauniebraucējiem iegūt informāciju par dažādām dzīvesvietas iespējām Rīgā. Tai skaitā pašvaldība var uzrunāt dažādus NVO un apkaimju biedrības sagatavot informāciju, kas aktuāla tieši jauniebraucējiem.

Informācija ārzemju pārstāvniecībām par publicēto un pieejamo atbalstu. Pašvaldība var palīdzēt jauniebraucējiem, aktīvi informējot gan ārzemju pārstāvniecības un vēstniecības, gan arī dažādu valstu uzņēmumu organizāciju pārstāvniecības par publicētajiem informatīvajiem un atbalsta materiāliem, kā arī integrācijas atbalsta pasākumiem pilsētā.

6.

Mudināt uzņēmējus veidot jauniebraucējiem pieejamākus pakalpojumus un produktus. Nereti pakalpojumu sniedzēji informāciju nenodrošina angļu valodā, kā rezultātā jauniebraucējiem var būt grūtāk pieejami tādi pakalpojumi, kā, piemēram, veselības aprūpes vai pat sabiedriskā transporta pakalpojumi. Pašvaldība var īstenot gan informatīvas aktivitātes, gan tieši aicināt uzņēmējus šos pakalpojumus pilnveidot, tā pilsētai patiesi klūstot atvērtākai.

PAŠVALDĪBAS ATBALSTS

IETEIKUMI

5.

7.

Aktīvāka iesaiste starptautiskajā sadarbībā. Rīgas pašvaldībai aktīvāk jāiesaistās arī dažādos starptautiskos projektos un iniciatīvās, kuru mērķis ir veidot jauniebraucējiem iekļaujošas pilsētvides, ka, piemēram, migrantu un bēglu iekļaušanas partnerībai. Atzinīgi vērtējama līdzdalība projektā Arrival Cities.

Jauniebraucēju iesaistīšana atbalsta politikas veidošanā. Viens no labākajiem veidiem, kā nodrošināt, ka pašvaldības piedāvātais atbalsts ir efektīvs, ir tā veidošanā iesaistīt mērķa grupas pārstāvjus. Tādā veidā var iegūt gan novērtējumu par piedāvātā atbalsta kvalitāti, gan vērtīgus ieteikumus atbalsta uzlabošanai.

NODERĪGI RESURSI!

Rīgas attīstības programma 2014.-2020. gadam,
«Sabiedrības integrācija un atbalsts ģimenēm

Rīgas domes integrācijas programma 2012.-2017.
gadam

DARBA DEVĒJIEM

KĀ ORGANIZĒT JAUNIEBRAUCĒJU IEKĻAUŠANOS DARBA VIETĀ?

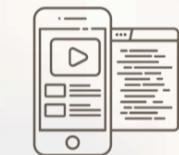
Šis materiāls satur īsus un kodolīgus ieteikumus par to, kā darba devēji var palīdzēt darbiniekiem no citām valstīm iekļauties gan darba vidē, gan arī pilsētā kopumā. Tie ir veidoti, balstoties gan uz dažādu Latvijas uzņēmumu pieredzi, nodarbinot citu valstu pilsoņus, gan arī uz pašu darbinieku viedokli par to, kā veiksmīgāk un efektīvāk organizēt uzņēmumu sniegto atbalstu. Ieteikumi paredzēti gan uzņēmumiem, kas šobrīd jau nodarbina citu valstu pilsoņus un vēlas uzlabot viņu integrācijas procesu, gan arī uzņēmumiem, kas vēl tikai plāno meklēt darbiniekus no citām valstīm.

PRAKTISKS ATBALSTS IETEIKUMI

1.

Atbalsts darba atļaujas noformēšanai. Lielākā daļa uzņēmumu potenciālajam darbiniekiem sniedz vai nu daļēju vai pilnu atbalstu uzturēšanās atļaujas noformēšanai. Šis atbalsts galvenokārt ietver komunikāciju ar PMLP, uzturēšanās atļaujas iegūšanai nepieciešamo dokumentu sagatavošanu un iesniegšanu, atļaujas iegūšanai vajadzīgo nodevu nomaksāšanu, dokumentu tulkošanu un cita veida atbalstu. Tāpat darba devēji nodrošina atbalstu arī uzturēšanās atļauju pagarināšanas procedūrai.

NODERĪGI RESURSI!

#1 un #2 - Informācija par uzturēšanās atļaujas noformēšanas juridiskajiem aspektiem

#1 un #2 - Juridisko pakalpojumu sniedzēju apkopotā informācija

Darba atļaujas iegūšanas procedūras apraksts no valstīm ārpus ES angлiski

Informācija par uzturēšanās atļaujas noformēšanu no PMLP

Latvijas valstu konsulāru mājaslapās esošie apraksti par uzturēšanās atļauju iegūšanas procesu

PRAKTISKS ATBALSTS IETEIKUMI

2.

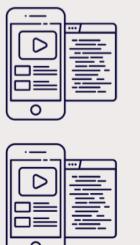
Informācijas sniegšana par dažādiem sadzīves aspektiem Rīgā. Lai nodrošinātu, ka jaunajam darbiniekam ir pieejama informācija par praktiskajiem sadzīves aspektiem Rīgā, darba devēji sagatavo informatīvu materiālu ar šo informāciju. Materiāla formu un saturs var būt daudzveidīgs, tomēr ir svarīgi, ka tajā ir iekļauta informācija par šādām tēmu grupām:

- **Sadzīves paradumu nodrošināšana** (iepirkšanās, veikalu pieejamība, dažādu sadzīves preču iegādes vietas);
- **Transporta pakalpojumi** (bilešu iegādē, transporta veidi, starppilsētu transports);
- **Informācija par pagaidu dzīvesvietām** (pieejamie hosteli);
- **Bankas pakalpojumi** (banku veidi, interneta banku pieejamība, u.c.);
- **Mājokļu tirgus** (kā atrast, cenu amplitūda, komunālo pakalpojumu maksāšana, u.c.), te būtu pievienojama informācija par Rīgas apkaimēm sadarbībā ar Rīgas pašvaldību vai Rīgas Apkaimju aliansi;
- **Izglītības iespējas** (informācija par bērnudārziem un pieejamo atbalstu, tālākizglītības iespējas);
- **Nodokļu nomaksa** (nodokļu sistēma, iespēja iegūt atlaides (piemēram, valodu kursiem), VID EDS);
- **Veselības aprūpe** (veidi, pieejamie pakalpojumi, ieteicamās klīnikas un ārsti, pakalpojumu samaksa, apdrošināšanas segums);
- **Izklaides iespējas Latvijā** (teātri, kino, kultūras pasākumi, valsts svētku svinēšanas tradīcijas u.c.);
- **Brīva laika aktivitātes** (sporta zāles, sporta treniņi, deju nodarbības, ārzemnieku grupas no dažādām valstīm un to profili sociālajos tīklos);
- **Dažādi citi valsts pakalpojumi** (auto reģistrācijas process, tiesību iegūšana, diplomu atzīšanas process; u.c.);
- **Pieejamie pabalsti** (piemēram, pieejamais atbalsts bērna kopšanas atvaļinājuma laikā);
- **Darba attiecību regulējums** (atvaļinājuma dienas, darba kultūra, pensiju uzkrāšana, u.c.);
- Informācija par tiesībsargājošajām iestādēm (tai skaitā policiju, iesniegumu rakstīšanu, pretdiskriminācijas aizsardzību, u.c.);
- **E-pakalpojumu informācija** (Latvija.lv, e-veselība, u.c.)

NODERĪGI RESURSI!

Latvijas integrācijas portāls, kas saturiski apkopojis lielu daļu no nepieciešamās informācijas, kā arī piedāvā iespēju izmantot bezmaksas tulka pakalpojumus

Sadzīves atbalsts darba imigrantiem Rīgā
Rīgas domes pakalpojumu celvedis

PRAKTISKS ATBALSTS IETEIKUMI

3.

Papildu atbalsta piesaistīšana no ārpakalpojumiem.
Bieži vien, lai nodrošinātu efektīvāku iekļaušanās atbalstu, darba devēji izmanto ārpakalpojumu sniedzējus. Tas ietver gan juridisko atbalstu uzturēšanās atlaujas iegūšanai, gan arī pakalpojumu sniedzējus Latvijā, piemēram, dzīvesvietas atrašanai. Šādus pakalpojumus piedāvā gan dažādi juridiskie biroji, gan individuāli konsultanti, gan pārcelšanās atbalsta uzņēmumi Latvijā un ārvalstīs.

NODERĪGI RESURSI!

[Eiropas prasmju un migrācijas dialogs](#) - darba devēji, kas sadarbojas darba vietas integrācijas veicināšanai ES

IEKŁAUŠANĀS UZNĒMUMA VIDĒ

IETEIKUMI

1.

Iekļaušanās atbalsta sistēmas izveidošana. Lai nodrošinātu veiksmīgu jauniebraucēju iekļaušanos uzņēmuma vidē, it īpaši situācijās, kad uzņēmumā nestrādā daudz citu valstu pilsonu, darba devējams vēlams izveidot arī iekšējo atbalsta sistēmu. Divi populārākie veidi tam ir (1) mentorēšanas sistēma un (2) atbalsta veidošana darba komandas ietvaros. Mentorēšanas sistēmas ietvaros katram jaunajam darbiniekam tiek nodrošināts individuāls mentors, savukārt komandas ietvaros mentorēšanas lomu uzņemas vai nu komandas vadītājs, vai visi komandas biedri. Bieži vien mentorēšana tiek uzticēta pieredzējušiem darbiniekiem, kas paši sākotnēji bijuši jauniebraucēji.

Neatkarīgi no formas, atbalsta sistēmas uzdevums ir palīdzēt iekļauties darba vietā un Rīgas vidē, un ir svarīgi, ka tiek nodrošināts ne tikai formāls atbalsts darba pienākumu veikšanai, bet arī neformāls atbalsts - darbinieks var droši vērsties pie mentora pēc palīdzības praktiskos jautājumos, un atbalsts darbinieka iesaistei dažādos sociālos pasākumos arī ārpus darba vietas.

NODERĪGI RESURSI!

[Mentora sistēmas izveides apraksts angļiski](#)

[Kanādā veidotais materiāls integrācijas veicināšanai darba vietā](#)

[Vācijas darba devēju asociācijas veidotais materiāls angļiski](#)

IEKŁAUŠANĀS UZNĒMUMA VIDĒ IETEIKUMI

2.

Darba organizācijas aspekti multikulturālā vidē. Lai nodrošinātu veiksmīgu jauniebraucēju iekļaušanos svarīgi, ka dažādi ar darba organizāciju saistītie aspekti arī tiek pielāgoti jauniebraucējiem kā daļa no kopējas dažādības vadības stratēģijas vai kā atsevišķi pasākumi:

- Vēlams nodrošināt, ka darbinieki saņem informāciju, kura parasti tiek izplatīta latviešu valodā;
- Pielāgot darb, lai tie būtu pieejamā ievadīšanas procedūru un galveno procesu aprakstui arī angļiski;
- Kultūras daudzveidību veicinoši pasākumi, piemēram, kopīga citu kultūru svētku atzīmēšana, ēdienu dažādība;
- Darba devēju pretīmnākšana dažādām papildu vajadzībām, piemēram, speciāli vienojoties par papildu brīvdienām reliģisku apsvērumu dēļ;
- Valodas lietojuma apsekošana, nodrošinot, ka ne tikai jauniebraucējam, bet arī esošajiem darbiniekiem ir ērti darba vidē izmantot citu valodu;
- Vadošie darbinieki ieņem svarīgu lomu kā paraugs tieši sastrādājoties ar jauniebraucējiem, tādēļ šīm attiecībām jāpievērš īpaša uzmanība;
- Iespējams pievienoties Dažādības hartai un citiem dažādības veicināšanas pasākumiem.

NODERĪGI RESURSI!

Mācības un konsultācijas darba devējiem par dažādības vadību

Darba devēju kustība «Dažādībā ir spēks»

Pētījums par dažādības vadības ieviešanu uzņēmumos Latvijā

Efektīva komunikācija ar darbiniekiem daudzvalodu vidē angļu valodā

UNHCR sagatavotais materiāls par starptautiskās aizsardzības saņēmēju iekļaušanu darba vidē

IEKŁAUŠANĀS UZŅĒMUMA VIDĒ IETEIKUMI

3.

Atbalsts valodas apguvei. Latviešu valodas apgūšana darba vietā var būt vērtīgs līdzeklis ne tikai lai stiprinātu darbinieku saskarsmes un komunikācijas efektivitāti, bet arī lai veicinātu veiksmīgu darbinieku iekļaušanos un nodrošinātu ilgstošāku darbinieka darbu uzņēmumā un uzturēšanos Latvijā. Valodas apguve var tikt organizēta, gan apmaksājot valodas kursus, gan veidojot speciālas valodas apguves grupas tieši uzņēmumā, gan arī veicot brīvprātīgus valodas apmācības kursus, par kuru norisi atbildīgi paši darbinieki.

NODERĪGI RESURSI!

Saraksts ar avotiem, ko izmantot, lai apgūtu latviešu valodu

JAUNIEBRAUCĒJIEM

KUR PIEEJAMS ATBALSTS INTEGRĀCIJAS PROCESĀ?

Lai palīdzētu gan pašiem jauniebraucējiem, gan arī citām iesaistītajām pusēm, esam apkopojuši informāciju ar dažādiem resursiem un materiāliem, kas satur informāciju par integrācijas atbalsta pasākumiem.

Informācijas centrs iebraucējiem.

1.

Viskodolīgākais un plašākais apkopojums ar jauniebraucējiem noderīgu informāciju. Lapā pieejama informācija par bezmaksas latviešu valodas un integrācijas kursiem dažādos Latvijas reģionos, kā arī informāciju par dažādiem ar iekļaušanās procesu saistītiem juridiskiem un praktiskiem aspektiem, tai skaitā:

- nodarbinātība (darba tiesības);
- migrācija (uzturēšanās atļaujas, vīzas);
- īres tiesības (jautājumi, kas saistīti ar mājokli);
- ģimenes tiesības (ģimenes apvienošana, šķiršanās, mantojuma jautājumi u.c.);
- izglītības dokumentu legalizācija un atzišana;
- biznesa uzsākšana (ar komercdarbību saistīti jautājumi);
- Veselības aprūpe (ar pakalpojumu saņemšanu saistītie jautājumi);
- Praktiskie ar uzturēšanos saistītie aspekti (izglītība, finanses, kultūrvide, transports, u.c.).

Informācijas centrā iespējams pieteikties arī klātienes konsultācijām sev saprotamā valodā, kā arī centrs nodrošina iespēju izmantot tulku pakalpojumus, saņemot dažādus valsts un pašvaldības pakalpojumus. Tomēr jāatzīmē, ka mājaslapā atrodamā informācija ne vienmēr ir pieejama angļu, krievu vai citā svešvalodā.

INFORMĀCIJAS CENTRS IEBRAUCEJIEM

ATBALSTS
JAUNIEBRAUCĒJIEM
IETEIKUMI

2.

Pilsonības migrācijas un lietu pārvalde. Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes mājas lapa, kas pieejama gan latviešu, gan krievu, gan angļu valodā, satur svarīgāko informāciju par uzturēšanas atļaujas saņemšanas procesu un tajā nepieciešamajiem dokumentiem. Mājaslapā arī iespējams pieteikties vizītei klātienē.

PMLP MĀJASLAPA

Latvijas Vēstniecību mājaslapas. Atkarībā no konkrētās valsts, vēstniecību mājaslapas bieži vien satur apkopojumu par darba atļaujas saņemšanas procedūru konkrētās valstīs.

3.

VĒSTNIECĪBU MĀJASLAPAS

4.

Rīgas Domes pakalpojumu rokasgrāmata. Rīgas pilsētas piedāvāto pakalpojumu apraksts, kas ietver informāciju par izglītību, veselības aprūpi, sabiedrisko transportu, u.c. sadzīves informāciju.

PAKALPOJUMU ROKASGRĀMATA

5.

Facebook grupa ārvalstniekiem Latvijā. Visaktīvākais Latvijā dzīvojošo ārvalstnieku forums, kurā regulāri tiek publicēta informācija gan par dažādiem integrācijas atbalsta pasākumiem, un kurā iespējams uzdot jautājumus citiem šeit dzīvojošiem ārvalstniekiem.

FB GRUPA ĀRVALSTNIEKIEM

Informācija par pasākumiem Latvijā. Lapā regulāri tiek publicēta informācija par dažādiem kultūras un sociālajiem pasākumiem Latvijā.

6.

KURPES PASĀKUMI

7.

Informācija par Rīgas apkaimēm. Lapā publicēta informācija par dažādām Rīgas apkaimēm, tai skaitā pasākumiem, kas apkaimēs notiek (tikai latviski).

INFORMĀCIJA PAR RĪGAS APKAIMĒM

ATBALSTS
JAUNIEBRAUCĒJIEM
IETEIKUMI

8.

Celvedis patvēruma meklētājiem Latvijā. Satur informāciju patvēruma meklētājiem par patvēruma saņemšanas procesu un ar to saistītajiem juridiskajiem un praktiskajiem aspektiem. Papildus tam, NVA lapa satur informāciju par praktiskiem ar darba atrašanu saistītiem aspektiem, kā arī noderīgu informāciju par sadzīvi Latvijā.

#1 UN #2 – CEĻVEDIS PAVĒRUMA MEKLĒTĀJIEM

Rīgas pašvaldības mājaslapa. Lai gan tā ir pieejama tikai latviešu un krievu valodās, tā satur daudz informāciju par praktiskajiem sadzīves aspektiem Rīgā. Pašvaldības mājaslapā ir iespēja konsultēties par dzīvesvietas deklarāciju, kā arī bērna piedzimšanu, laulību, vārda vai uzvārda maiņu.

#1 UN #2 – PAŠVALDĪBAS MĀJASLAPA

10.

Rīgas satiksmes mājaslapa. Lapā informācija pieejama arī angļiski un krieviski, kur sniegta informācija par sabiedrisko transportu Rīgā - e-talonu veidiem, to iegādi vai noformēšanu.

RĪGAS SATIKSMES MĀJASLAPA

ATBALSTS JAUNIEBRAUCĒJIEM IETEIKUMI

11.

EURES ieteikumi karjeras uzsākšanai. Padomi, kā veidot un attīstīt karjeru dažādās ES valstīs.

EURES PADOMI

Prasmju novērtēšanas portāls. Eiropas Komisijas veidotais atbalsta portāls, kas ļauj citu valstu pilsoniem novērtēt savas prasmes un tādējādi uzzināt turpmākos atbalsta soļus.

PRASMJU NOVĒRTĒŠANAS PORTĀLS

13.

Uzņēmējdarbības uzsākšanas atbalsta resursi. Dažādi valsts atbalsta instrumenti, lai atbalstītu uzņēmējdarbību.

KONSULTĀCIJAS PAR UZŅĒMĒJDARBĪBAS UZSĀKŠANU

INFORMĀCIJA PAR PASĀKUMIEM JAUNAJIEM KOMERSANTIEM
UN PAŠNODARBINĀTAJIEM

FINANSIĀLAS ATBALSTS

DETALIZĒTA INFORMĀCIJA PAR UZŅĒMUMA REĢISTRĒŠANU

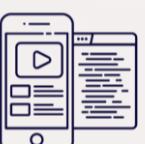
14.

VALSTS DARBA INSPEKCIJA

Darba tiesību atbalsts. Valsts darba inspekcija nodrošina darba nēmēju tiesību aizsardzību situācijās, kad ir radusies konflikta situācija ar darba devēju.

Pretdiskriminācijas atbalsts. Informācija par to, kā rīkoties situācijā, kurā nācies saskarties ar diskriminējošu attieksmi no pakalpojumu sniedzēja vai darba devēja.

LATVIJAS CILVĒKTIESĪBU CENTRS

PĒTĪJUMS PAR IESPĒJĀM NOVĒRST DISKRIMINĀCIJU

16.

YOUR MOVE MĀJASLAPA

Your Move. Mājaslapa, kuras mērķis ir palīdzēt atgriezties Latvijā vai pārcelties uz Latviju personām, kuras dzīvo citviet, un kur apkopoti gan darba sludinājumi, gan praktiska informācija par dažādiem ar nodarbinātību un sadzīvi saistītiem jautājumiem.

ATBALSTS
JAUNIEBRAUCĒJIEM
IETEIKUMI